

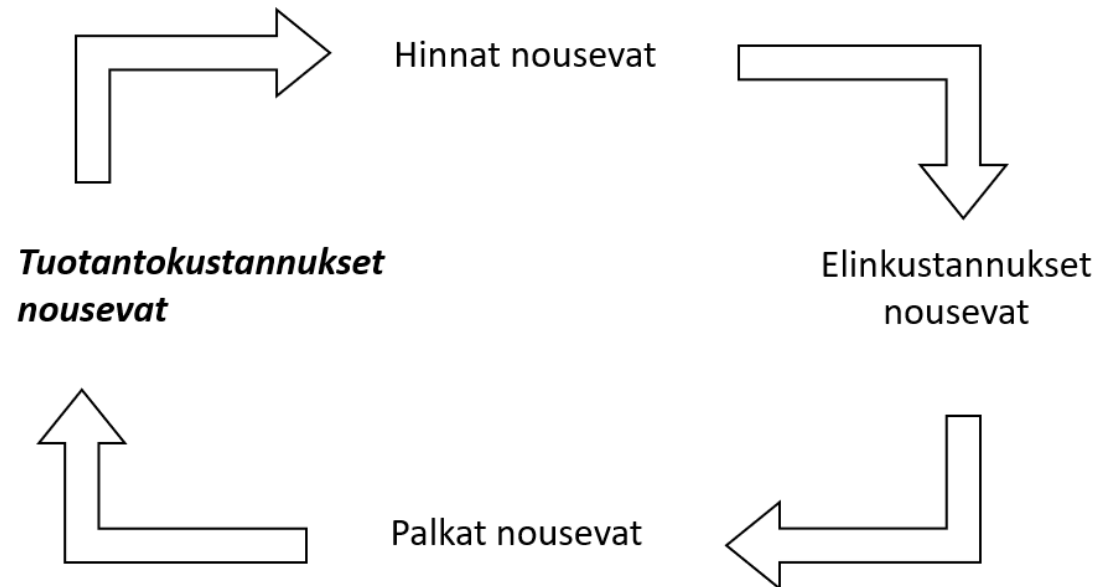
9. Hinnat ja työllisyys

9.1 Tavoitteena vakaat hinnat

- Inflaatiossa **yleinen hintataso nousee**
 - samalla rahamäärällä saa vähemmän hyödykkeitä
 - mitataan kuluttajahintaindeksillä, joka mittaa kotitalouksien ostamien hyödykkeiden hintoja ja muutosta
 - heikentää ostovoimaa – tavoitteena pitää inflaatio vakaana ja nousu enintään 2–3 %, jolloin talouskehitys on vakaata
- Inflaatio on hidasta tai nopea
 - **hitaassa inflaatiossa** hinnat ovat matalat ja investointi lainarahalla helpottuu
 - **nopeassa inflaatiossa** on ”tulonsiirto” tallettajalta velalliselle: raha pankkitilillä menettää arvoa, kun palkkataso nousee

- **Kustannusinflaatiossa** lähde on tarjontapuolella
 - **tuotantokustannukset** (työvoima tai raaka-aineet) nousevat ja yritykset nostavat tuotteiden hintoja, voitto ei vähene

– kuva:

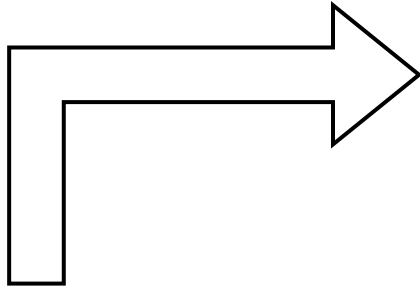

- **Kysyntäinflaatio** johtuu **tarjontaa suuremmasta** kysynnästä

– tuotteen kysyntä kasvaa, esim. maskit korona-aikana

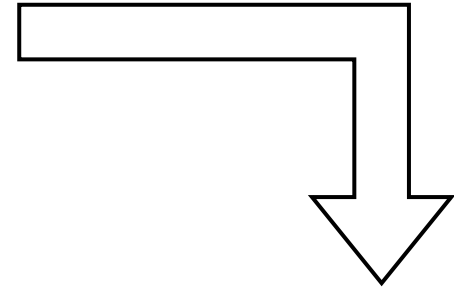
- **Deflaatio** on yleinen hintojen lasku
 - rahan **ostovoima kasvaa** deflaatiossa
 - ongelma muodostuu, kun kansantalouden toimijat **olettavat laskun jatkuvan ja lykkäävät investointejaan**
 - investointien lykkääminen johtaa **kokonaiskysynnän heikkenemiseen**, mikä vähentää yritysten kannattavuutta, lisää työttömyyttä ja alentaa palkkoja
 - Tällöin: **velkojen reaaliarvo nousee** ja niiden hoito vaikeutuu
 - kuluttajahintoja tyypillisempää mm. pörssiosakkeissa ja kiinteistöissä
- Inflaatiota seurataan **kuluttajahintaindeksillä**
 - seuraa hyödykkeiden **hintamuutoksia**
 - painorakenne kertoo **hyödykeryhmien** (mm. ruoka, autoilu, asuminen, huvit) **suhteelliset osuudet** eli kulutusmenojen jakautumisen

KUVIO. Kustannusinflaatio

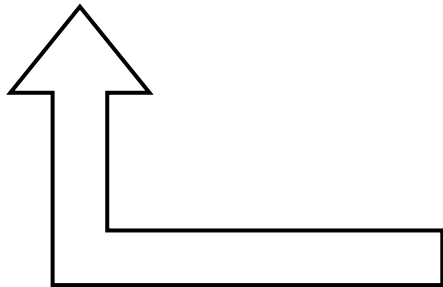

Hinnat nousevat

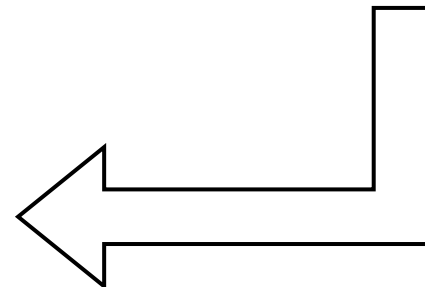
***Tuotantokustannukset
nousevat***

Elinkustannukset
nousevat

Palkat nousevat

9.2 Työllisyys ja työttömyys

- Työntekijä antaa **aikansa ja kykynsä** työnantajalle
 - käytännössä työntekijä joko suostuu työehtoihin tai ei
 - yksityisyrittäjillä professioammateissa vapaampaa
 - työvoima on tuotannontekijä ja sen väheneminen johtaa työllisyyden laskuun
- **Työmarkkinoiden sääntelyllä** suojataan työntekijää
 - talouspoliittisen debatin kohde
- Markkinataloudessa (teoriassa) työtä ei riitä kaikille halukkaille, joten **parhaat saavat työskennellä**
 - työvoima jakautuu työllisiin ja työttömiin

- Työvoiman määrä vaihtelee taloustilanteissa
 - **nousukaudella työvoiman määrä kasvaa**, kun useammat työkäiset alkavat tavoitella työpaikkaa
 - nousukaudella kokonaistuotannon kasvu on nopeaa, työllisyys, tulot ja investoinnit kasvavat
 - **laskukaudella** työn saanti koetaan vaikeaksi ja **moni siirtyy työvoiman ulkopuolelle** (esim. opiskelemaan tai eläkkeelle)
- Suomessa **verokiila** on suuri (ns. sivukulut)
 - verokiila: työnantajan maksaman palkan ja työntekijän saaman veronjälkeisen palkan erotus
 - kuluu mm. tuloveroon ja erilaisiin työnantajamaksuihin
 - **kannustinloukku**: palkkatyön teko ei kannata, koska tulonsiirrot vähenevät ja nettotulojen kasvu jää hyvin pieneksi
 - **perustulo** on ehdotus kaikille työkäisille maksettavasta **vastikkeettomasta edusta**, joka korvaisi ainakin osan tarveharkintaisista sosiaalietuuksista

9.3 Työttömyyden lajit

- Lajeja käytetään työttömyyden systematisointiin teoreettisen mallina
 - erot eri työttömyyden lajien välillä
 - keskeiset syyt ja korjausliikkeet
- Suhdannetyöttömyys
 - kun **hyödykkeiden kysyntä heikkenee**, niin toimintakuluja tulee vähentää
 - valtion ja kuntien kohdalla verotulojen vähentyminen edellyttää menoleikkauksia tai lisää lainaa

- Kitkатыöttömyys
 - osa alan työvoimasta etsii juuri tarkasteluhetkellä työpaikkaa, esim. opiskelijat valmistuttuaan
 - erikoistapaus **kausityöttömyys**: työtä etsitään kauden päätyttyä, esim. Lapin-matkailussa ei ole töitä sesonkikauden ulkopuolella
- Rakennetyöttömyys
 - työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohta, syynä esim. työntekijöiden koulutus
- Piilotyöttömyys
 - henkilö ei ole ilmoittautunut ns. kortiston

9.4 Ikärakenne ja työn tulevaisuus

- Huollettavien määrä kasvaa
 - väestöllinen huoltosuhde $\frac{\text{lapset ja vanhukset}}{\text{työikäisten lkm.}}$
 - taloudellinen huoltosuhde $\frac{\text{työttömät ja työvoim. ulkop.}}{\text{työlliset}}$
 - ongelmana on erityisesti eläkkeiden maksu, kun työikäisten määrä vähenee
 - eläkkeelle siirtyminen myöhemmin, työurien **pituus** ratkaisevaa
 - myös palveluiden tarjoamisen mahdollisuudet (esim. laajuus ja laatu) tulevat muuttumaan

- Digitalisaatio muuttaa työpaikkoja
 - helpoiten korvataan yksinkertaiset työtehtävät heikolla koulutuksella, sen sijaan ATK:ta hyödyntävä asiantuntijatyö lisääntyy
 - (tuotanto)teknologia luo edelleen omalle alalleen lisää työpaikkoja
- Onko työvoimapula tulevaisuuden uhka?
 - työikäinen väestö vähenee
 - kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen työmarkkinoilla
 - siirtolaisuus ja työmarkkinat
 - liiallinen verotus Suomessa korkeimmissa asiantuntijatehtävissä